

İDARE MERKEZİ
ANKARA, İstanbul Caddesi
Maarif Eminliği yanında

İSTANBUL BÜROSU
İstanbul, Ankara Caddesi
Nº — 87

HAYAT

Fiatı her yerde 15 kuruş
seneligi, posta ile 7,5 Türk Lirası
(Ecnebi Memleketlere 7,5 Dolar)

Abona ve ilan için İstanbul
bürosuna muracaat edilir
Yazı işlerinin mercii Ankara
merkezidir

Hayata, daima hayata.. Dünyaya daha çok hayat katalım!

— NIETZSCHE —

Cilt: IV

Ankara , 22 Teşrinisani , 1928

Sayı: 104

Terbiye ve mefkûre.. Münasebet ve Kıymetleri

Nakili : KADRI

Terbiye mes'elelerine uzaktan ve yakından karışmayan hiç kimse yoktur; herkes tenkit veya islâh sadedinde, yahut bu sahade yeni keşifler yapmak için terbiyeden bahsediyor. Bundan daha fazla tekrar edilen ve aynı zamanda iltibaslarla dolu olan mevzu yoktur. Terbiyeden bahsedenler gerçi çoktur, fakat onun üzerinde düşünmüş olanlar nadirdir. Pedagojik kültür noksanı aynı zamanda ilmî usullere ademimalikiyet, denebilir ki, devrimizde intişar eden terbiyevî eserlerden mühim bir kısmının esaslı kusurlarıdır. Bundan çıkan umumî karışıklığa hemen hemen alışıldı. Bütün pedagojik mesaide eşya ile tabiat karıştırılmakta ve ancak bir hareket manivelası olabilecek şeyler netice addedilmektedir. Bu suretle tatbikatçılar birbirini nakız bir takım mezheplerle karşılaşıyorlar. Bu mezhepler de onların tecrübeleri ile taaruz etmektedir. Binnetice mürebbi şüpheler içinde kalıyor. Pedagoji ile meşgul olanların kendilerinden evel yapılmış olan şeyleri tetkik etmeleri lüzumu ne kadar tavsiye edilse azdır, bu suretle evelce yapılmış ve söylenmiş olan şeyleri yeniden keşfetmiş olmak safderunluğuna düşülmez ve bilhassa filan tarzın kabul, diğer birinin reddolunmasına ait sebepler görülür. Bu hazırlık yeni tetkiklere faydalı bir sihat temin eder. Terbiye ilmi bugünkü karışık vaziyetinden kurtulmak için mutalalarını iyi tespit etmeli, tabirlerini de tarif etmelidir. Pedagojide mefkûre mes'elesinin dahil olduğu bahisler kadar iltibası mucip pek az bahis vardır. Mefkûre

her nevi pedagojinin azimet noktalarından biridir: hiç bir yerde hayali muhalin bu kadar geniş netayici görülmez. Demek oldu ki mes'ele ilk ağızda zannedildiğinden çok daha sarıh bir şümule maliktir.

Çocuk adam olacak, doğduğu zaman ve muhit içinde yaşayacaktır. Bu umumî bir kanundur; fakat mutlak değildir: bir çok çocuklar kâhillik devrine varmazlar; diğer bir kısım iklim ve muhit değiştirir. Bu istisnalar kaideyi bozmaz. Biz çocuğu, önceden şeraitini tahmin ettiğimiz bir muhit içinde (adam) olarak yaşamak üzere hazırlıyoruz. Fakat onu böyle bir hayata hazırlamak için bu hayatın ne olacağını idrak etmemiz lâzımdır. Filhakika bütün amellerimiz, bütün tedrisatımız, bütün tavsiyelerimiz az çok doğru bir surette bu idrake göre tanzim edilmek lâzım gelir. Demek oldu ki ismine lâayık bir mürebbinin kendine sormak mecburiyetinde bulunduğu ilk mes'ele şudur: umumiyetle insanın ve terbiye edeceğim şu çocuğun hayatı, mukadderatı nedir? Bu mes'eleyi halletmek için elinin altında iki malûm vardır: evvelâ tecrübe; yani bizzat kendisinin yaşadığı ve etrafında yaşadıklarını gördüğü insanların hayatı: sonra mümkün olabilen en iyi hayat hakkında edindiği telâkki. Bu ikincisi kısmen birinciden teferru eder. Talebesini tevcih edeceği hayat hakkında mürebbiyi tenvir eden bu kıymet hükmü olmadan terbiye mevzu bahs olamaz. İnsanı bir mefkûre olmadıkça terbiye de yoktur.

Pedagojik yazılarda çok tesadüf olunduğu için bir kanun hükmüne girmiş olan şu iltibas ile ilk adımdan itibaren karşılaşıyoruz; insanî hayat için tayin edilen gaye ile terbiyenin gayesi birbirinin aynı olarak gösteriliyor. İnsanı hayatın gayesi zamana, mekâna ve insanlara göre değişir. Halbuki terbiye namı verilecek muayyen, muvazzah bir şey varsa onun da gayesi tayin ve tespit olunmalıdır; bu, yapılmıştır: hudusu mümkün mhtelif hayat şekilleri arasından, ne şekilde olursa olsun, çocuk kendininkini tahakkuk ettirecektir. Hayat ile terbiyenin gayesini birbirine karıştırmak, bir geminin gemisi için tayin ettiği istikameti bütün seyahatlerin gayesi addetmesine benzer. Bunlardan birinin insanı diğerine sevk etmesi, her ikisinin de aynı şeyler olması neticesini vermez. Beşerî mefkûreyi âlim olmakta bulan bir adam ilmi, terbiyenin gayesi addedebilir, fakat mefkûresi askerlik veya dindarlık olan bir diğeri de birinci telâkki ile itilâf edemez. Bu suretle şu neticeye varılır ki birbirinden ayrı gayeler takip ettikleri için herkes mütebayın bir takım fikirlere maliktir. Bu vaziyette ne bir terbiye gayesi, ne de bu isme lâayık muayyen bir şey mevzuubahs olamaz. Bu iltibası ortadan kaldırmak kolaydır: insanın sebebi vücudu, yahut hayatın gayesi, hayatı insaniyenin mütenevvi anasırı arasından bulup çıkardığımız şahsî bir idraktır ve bu herkesin muhakeme ve hassasiyetine tabidir.

KADRI

- Sonu gelecek sayıda -